

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

§. 2. Quid & quotuplex sit Justitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

Pontificis specialiter consulti dantur, partim quia credibile non est, quoddam his Cardinalibus, quos Pontifex voluit loco sui explicare decreta morum Concilii, non dederit ampliore potestate, quam alias habent Doctores privati, Jura alia interpretantes: ergo dedit potestatem interpretandi authenticè, & non merè doctrinaliter. Si aliquid ex illis desit, non tollunt probabilitatem sententiæ oppositæ. Pelliz tr. 2. c. 9. n. 6.

Oppones. Leges non obligant, nisi publicè promulgentur ut Leges: sed declarationes Cardinalium nec solenniter promulgantur, sed tantum indicantur simpliciter petentibus; nec ut leges, sed per modum opinionis, & per verba *consensus*, *consensus* Congregatio: ergo. Adde, quod sæpius reperiantur prorsus contrariæ declarationes circa eandem rem. 2. Declaratio *comprehensiva* non requirit specialem publicationem & solennem, quia non condit novum Jus, sed jam antè conditum & promulgatum explicat. Verbum *consensus* Juridicè frequenter significat idem, ac decernere, constituere, præcipere, prohibere. L. iii. ff. de V. S. Ad ultimum, quod additur, fateor, sæpe allegari contrarias; quamvis putem, non facillè allatum iri declarationes contrarias in forma Authentica: sitamen & tales afferrentur, idem responderi deberet, quod respondemus ad Leges contrarias, nempe posteriores derogare prioribus, si nequeant conciliari. Porro jam sæpius omnes Declarationes typo impressas fuisse damnatas, insinuat Zypæus Consult. Can. consult. 1. tit. de Elect.

3. 5. Decisiones Rote Romanæ, quamvis 47. magnæ sint Auctoritatis, & in Curia Romana, si plures essent uniformes super eadem questione, inducant consuetudinem & stylum Curie, extra Curiam tamen Romanam vim Juris Universalis non obtinent; sed ferè se habent, sicut in foro Imperiali se habent decisiones Assessorum Camere Imperialis Wezlarientis, cum ipsis non condendi Leges, sed solum judicandi secundum Leges data sit potestas. Est autem Rota Romana tribunal Romani Pontificis ad decidendas causas litigiosas ordinatum, constans ex 12. Prælati, partim Italis & Hispanis, partim Germanis & Gallis, illisque in Jure versatissimis; qui vocantur *Auditores Rote*, eò quod in orbem sedentes audiant controversias ad se delatas, examinent, & secundum Jura, prudentiam & æquitatem, dirimere satagant.

§. 2.

Quid & quotuplex sit Justitia?

Sciendum 1. *Justitiam*, sicut de Jure diximus, 48. variè accipi. 1. pro complexione omnium virtutum, & observantia totius Legis. 2. pro charitate, seu cumulo perfectionis. 3. pro gratia habituali, seu sanctificante, quæ hominem tanquam forma denominat & facit justum ac sanctum coram DEO, seu qua dicimur constituti in statu gratiæ. 4. pro virtute, quæ specialiter est ad alterum,tribuendo cuique suum. In hac 4. ta acceptione eam considerant Juristæ, & ad hanc melius intelligendam

Sc. 2. per Jus, quod hæc virtus intendit, 49. tribuere alteri, intelligi Jus passivum, seu id, quod alteri debetur; siue dein sit Jus passivum proprietatis, quod alteri tanquam personæ privatz debemus ut suum, & hoc Jus dicitur etiam *suitas proprietatis*, quam respicit Justitia Commutativa: siue sit Jus passivum dignitatis, quod alteri tanquam membro communitatis debetur ratione meriti sui, & hoc Jus vocatur etiam *suitas membri*, quam attendit Justitia Distributiva: siue sit Jus passivum observantiae, quod communitati debetur à membro, & appellatur *suitas communitatis*, quam procurat Justitia Legalis. Siquidem Justitia dividitur in Commutativam, Distributivam, & Legalem, ut postea videbimus. Commutativa, dicta à commutationibus rerum inter homines privatos fieri solitis, quas dirigit, rectè disponit partem communitatis ad partem, seu hominem privatum ad alium privatum, obligando, ut det alteri, quod ipsi debetur titulo proprietatis. Distributiva rectè disponit totum ad partem, seu communitatem ad hominem privatum, eam obligando, ut distribuat officia & bona communia juxta singulorum membrorum merita. Legalis rectè disponit partem ad totum, seu membrum communitatis ad ipsam communitatem, quæ talem, illud obligando, ut procuret bonum communitatis suæ: quoniam verò commune bonum maxime promoveatur per bonas leges, appellatur hæc Justitia Legalis. His tribus speciebus communitati adjicitur quarta, nempe Justitia Vindicativa, quæ sceleratis debitas & proportionatas decernit pœnas.

Dico 1. Justitia in genere est constans & 50. perpetua voluntas Jus suum cuique tribuendi. Ita cum Ulpiano l. 10. ff. de J. & cum S. Thom. 2. 2. q. 58. a. 1. Theologi & Juristæ plerique omnes. Atque propter hanc tantam auctoritatem etiam nos recipimus hanc definitionem, licet juxta rigorem Logicum posset dari accuratior, v. g. hæc: est habitus dirigens actiones humanas ex honestate reddendi alteri æquale juri suo. Vel ista: est virtus operans ex honestate tribuendi cuique Jus suum. Dixi 1. constans & perpetua voluntas, id est, firmum propositum, ac omni tempore paratum, non obstante quacunque difficultate, reddendi alteri, quod ipsi debetur: ly voluntas non modò significat actum, sed etiam habitum voluntatis, ut definitio conveniat justitiæ tam habituali quàm actuali. Dixi 2. Jus suum, nempe passivum, quod immediate est actio vel omisso actionis alteri debita, mediatè verò est id, quod per actionem alteri exhibetur, v. g. equus, qui debetur. Dixi 3. cuique, id est, alteri cuicunque, penes quem est Jus activum adversus nos; sicut enim nullus sibi potest propriè inferre injuriam, ita nec sibi præstare justitiam, sed Justitia essentialiter est virtus ad alterum. Dixi 4. tribuendi, quod bifariam fit, nimirum vel positivè, faciendo, quod propter Jus alterius oportet facere; vel negativè, omitendo, quod oportet omittere.

Dico

51 Dico 2. *Justitia rectè dividitur in Commutativam, Distributivam, Legalem, & Vindicativam.* Sustinetur hæc divisio propter maximam auctoritatem ferè omnium, quamvis non sit univoca; non enim omnes species univocè & perfectè participant naturam *Justitiæ* in genere, sed *Vindicativa* saltem est pars solum potestativa *Justitiæ*, non subjectiva, cum alteri non tribuat debitum *titulo justitæ*, sicut reliquæ species; siquidem Malefactoribus non debentur poenæ ita, quasi puniendus haberet jus ad illas, ipsique fieret injuria, si non puniretur: sed poenæ debentur ipsi solum *titulo honestatis*. Id tamen verum est, quòd Reipublicæ fieret injuria, si Juxta absque justa causa non infligeret statutas poenas delinquentibus, utpote ex contractu tacito, adeoque ex *justitia Commutativa*, obligatus ad puniendos criminosos Reipublicæ noxios. Aliqui *Justitiam Vindicativam* reducunt ad *Justitiam Commutativam*, alii ad *Distributivam*, alii ad *Legalem*.

52 Dico 3. *Justitia Commutativa à cæteris speciebus habet hoc speciale; quòd respiciat Jus alterius strictè dictum, scilicet jus proprietatis, cujus violatio inducat obligationem restituendi, & reparandi damnum illatum.* Ratio est; quia *Justitia Commutativa* respicit *medium rei*, seu attendit ad *objectivam æqualitatem*, quæ inter *ius activum unius*, & *ius passivum alterius* intercedit, independentè à circumstantiis personarum, loci, temporis, ab intellectu consideratis. v. g. dedisti alteri mutuos 100. florenos: *medium rei*, exigente *justitia* ponendum, sunt 100. floreni reddendi, absque respectu ad personas, tempus, locum: tantum igitur exigit *Justitia Commutativa* reddi, quantum debetur alteri: Non verò habet *medium rationis*, seu tale, quod per intellectum attentis circumstantiis inveniendum & determinandum est; cujusmodi *medium* habent pleræque aliæ virtutes. Ex quo etiam eruitur, quòd *Justitia Commutativa* exigat *proportionem Arithmeticam*, seu perfectam æqualitatem inter *ius activum unius* & *passivum alterius*, dum non patitur, ut unus habeat minus in suis bonis, quam ipsi debitum sit, alter verò habeat plus, quam ipsi debeatur.

Oppones. Etiam *Justitia Distributiva*, si lædatur, obligat ad Restitutionem faciendam: ergo. Ant. prob. qui alterum impedit à consecutione boni, v. g. officii rationabiliter sperari, & ad quod est præ cæteris dignus, tenetur ei restitutionem facere pro quantitate spei, quam alter habuit ad tale officium, ut docent omnes: ergo. R. N. Ant. ad prob. dist. qui alterum impedit à consecutione boni, ad quod ille habuit *ius proprietatis*. C. Antec. ad quod habuit *ius solum dignitatis*. N. Ant. vel subdist. si impediat à consecutione juris dignitatis vi, fraude, vel alio modo injusto. C. secus. N. Ant. S. Conf. Officium non est per se debitum *titulo proprietatis*, sed solum dignitatis. Qui igitur à consecutione officii alterum impedit sine artibus iniustus, non tenetur ad Restitutionem, etiam si impediat aliis modis illicitis, v. g. alium minus

dignum præferendo ex affectu cognationis, spe lucri, flexus muneribus &c. Nec oppositum docent omnes.

Dico 4. *Jus Canonicum versatur circa o-ss* mnes quatuor enumeratas species *Justitiæ*. Probat: ad *Justitiam Commutativam* pertinent, quæ tractat de Testamentis, Matrimonio, & aliis Contractibus, de Processu Judiciali, ad id ordinato per totum librum II. ut suum cuique tribuatur per sententiam Judicis. Ad *Distributivam*, quæ de Electionibus, Institutionibus, Jure Patronatus, ætate, & qualitate præficiendorum &c. Ad *Legalem*, quæ de Constitutionibus, Rescriptis, Consuetudine. Ad *Vindicativam*, quæ de criminibus & poenis in libro V. potissimum proponit, De *Justitia* agit quidem etiam *Theologia* tum *Speculativa* tum *Moralis* & *Practica*, sed principaliter in ordine ad internum conscientie forum juxta Legem Naturalem & Divinam: *Jurisprudentia* verò tam *Canonica* quam *Civilis* maximè tradit canones & leges humanas, docetque, quid in foro externo agendum, & in judicio secundum allegata & probata pronuntiandum sit, quamvis etiam ista aliquo modo reducantur ad conscientie tranquillitatem, atque ad forum internum.

S. 3.

Objectum Juris Canonici, præstantia, & confederatio cum Jure Civili.

Sc. Naturam, præstantiam, necessitatem, utilitatem & alias qualitates alicujus habitus optime dignosci ex objecto, circa quod tanquam finem, principaliter & immediate intantum, versatur habitus, sive deinde sit scientia, sive ars, sive prudentia. Si habitus pro objecto habeat aliquid factibile, operabile, dirigibile, est practicus, ut Ars, & Prudentia: si aliquid solummodo cognoscibile & demonstrabile, speculativus est, ut Scientia, Sapientia. Habitus Canonicus principaliter est directivus, consequenter practicus, quia omnes & præcipui ejus actus sunt Regulæ, Canones, præcepta, quibus intendit dirigere hominum actiones, adeoque ejus objectum est dirigibile; & idcirco melius vocatur *Prudentia*, vel *Jurisprudentia*, quam *Scientia*, quia intendit principaliter dirigere homines ad rectè operandum per suos Canones & Regulæ, quàm has præcisè cognoscere, vel etiam demonstrare.

Dico 1. Objectum Juris Canonici materiale sunt actiones Christianorum dirigibiles per Canones, tanquam Regulæ Ecclesiasticas, ad piè justèque vivendum, & ultimato ad supernaturalem animæ beatitudinem obtinendam. Veritas assertionis demonstrabitur per decursum, & patet inspicienti *Corpus Juris Canonici*, ubi nihil ferè occurrit, nisi regulæ, quibus homo Christianus & Ecclesiæ subditus dirigatur ad DEUM ritè colendum, neminem lædendum, & jus suum cuique tribuendum; nam juxta l. 10. ff. de J. S. J. actiones à *Justitia*, vel potius *Jurisprudentia* imperatæ & directæ, sunt honestè vivere, neminem ledere, jus suum cuique